ANTON ÇEHOV DÖRT OYUN 14

çehov

tütünün zararları,
bir evlenme teklifi,
sayfiyede yaz,
ayı...

bilgi yayınevi

BİLGİ YAYINLARI : 14
TİYATRO DİZİSİ 7

BİRİNCİ BASIM
MART 1966

BİLGİ YAYINEVİ
SAKARYA CADDESİ NO. 8
YENİŞEHİR, ANKARA
TEL. : 17 74 03 - 17 89 30

ANTON ÇEHOV

Tütünün Zararları
Bir Evlenme Teklifi
Sayfiyede Yaz
Ayı

Türkçesi: Yılmaz Gruda

BİLGİ YAYINEVİ

Kapak Düzeni: OZAN SAĞDIÇ

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ
ANKARA 1966

TÜTÜNÜN ZARARLARI

BİR KONUŞMA
(1886 - 1902)

(Konuşmacı, favorili, fakat bıyıksızdır. Eski, bir elbise giymiştir. Azametle girer. Eğilerek selâm verir. Yeleğini düzeltir.)

Sayın bayanlar.. hadi usûle uyalım-ve baylar! Herhangi bir konu üzerinde konuşmam için karıma baş vurulmuş, niçin konuşmıyayım? Madem ki konuşmam gerek, o halde konuşayım; bence hepsi bir-hepsi bir, hepsi bir. Yalnız size şunu söyliyeyim ki, profesörlüğüm olmadığı gibi, ilmî bir ünvanım da yok. Böyle olmakla beraber, otuz yıldan beri durmadan ilmî konuşlarla uğraşmaktayım. Bazen bayağı kafa patlatıp, ilmî yazılar yazarım.. daha doğrusu pek ilmî değil de, nasıl söyliyeyim, ona yakın.. Nitekim bugün de "Bazı böceklerin Zararları" konulu önemli bir yazı yazdım. Bu yazımın özellikle tahtakuruları ile ilgili bölümü kızlarımın çok hoşuna gitti. Fakat ben birkaç defa okuduktan sonra yırtıp attım. Öyle ya, halâ DDT kullandıktan sonra ne faydası var yazının? Üstelik bizim tahtakuruları kuyruklu piyanoda bile kol geziyor. - Çıkan müziği varın siz hesabedin!

Bugünkü konuşmamın konusu, "Tütünün zararları". Tütünün insan nesli üzerinde yaptığı zararlar. Hemen şunu söyliyeyim, ben de sigara içerim. Fakat, ne var ki, karım tütünün zararları üzerine konuşmamı – Ş'apptı – emretti. Eh, bu emre boyun eğmekten başka çare yok. Madem ki tütünden söz etmem gerek, o halde ben de tütünden söz edeyim. Bence hepsi bir – hepsi bir, hepsi bir!

Size gelince bayanlar – ve baylar, konuşmamı büyük dikkat ve ciddiyetle dinlemenizi tavsiye ederim. Eğer içinizde bu kadar ciddî ve ilmî konuşmadan ürken varsa, şapkasını başına koyduğu gibi, doğru evine gitsin – Şapkası yoksa şapkasız gitsin!

(Yeleğini düzeltir)

Evet, aranızda doktor var mı? Eğer varsa, kendilerinden ayrı, özel bir dikkat rica edeceğim. Belki kendilerine bir şey öğretebilirim.

Tütün zararlı bir bitki olmakla beraber, Tıp'ta da kullanılır. Meselâ, bir sineği tutup bir enfiye kutusunun içine koysak, n'olur? Geberir. Niçin? Geberir de ondan!– ?.. Tütün, genel deyimle, bir bitkidir... Ha, evet. Ben konuşma yaparken ekseriya sağ gözümü kırparım. Siz ona kulak asmayın. Bu alelade heyecanın tesiridir – Mâni olmağa çalışırım.. Ben genellikle sinirli bir adamım. Bu bende, 1889 yılının Eylûl ayının 13. günü başladı. O gün karım, 4. kızımızı, Barbara'yı dünyaya getirmişti. Zaten benim bütün kızlarım hep ayın 13 de doğmuşlardır. Fakat..

(Saatini çıkarıp bakar)

Zamanımız az olduğu için, konumuzun dışına çıkmayalım.. Ne var ki size şunu söylemek zorundayım. Karım, bir mûsikî mektebi, bir de hususî pansiyon - daha doğrusu, pek pansiyon değil de, eh, ona yakın bir şey – işletir..

(Sesini alçaltır.)

Söz aramızda, daima parasızlıktan dem vurur. Oysa kirli çıkısında, aşağı yukarı 40 - 50 bine yakın parası vardır. Bana gelince, meteliğim bile yoktur. Her neyse, bırakalım bunu.

Karımın pansiyonundaki görevim, nasıl derler, bir nevi vekilharçlıktır. Erzak temin ederim, masrafları yazarım, uşakları gözetlerim, gücümün yettiğince, tahtakurularını yok ederim, karımın fino-köpeğini gezdiririm, fare tutarım.. Meselâ, dün gece, bugünkü menü için, gözleme yapılacağından ahçıya tereyağı ile yumurta vermiştim. Fakat tam cânım gözlemelerin hazır olduğu sırada, – yani bugün – karım gelip de, üç çocuğun boğazlarından rahatsız olduklarını, dolayısile gözleme yiyemiyeceklerini söylemez mi? Bu yüzden bir kaç gözleme arttı. Peki, n'apalım bunları? Karım, önce, kilere koymamı söyledi. Sonra uzun uzun düşünüp "bunları sen ye bostan korkuluğu" dedi. Keyfi yerinde olmadığı zamanlar bana hep bostan korkuluğu older. Yahut, engerek yılanı. Veya şeytan! Niçin bostan korkuluğu oluyor muşum? Çünkü hep, keyfi yerinde değildir de ondan.. Fakat ben o gözlemeleri yiyemedim, yuttum. Açlıktan, çiğnemeden yuttum. Çünkü hep açım. Nitekim

dün karım yiyecek vermedi. Ve "Sana bostan korkuluğu' sana ekmek yedirmek haram" dedi. Böyle olmakla beraber...

(Saatine bakar)

Çok gevezelik ettik ve konudan uzaklaştık. Peki, devam edelim.. Tabii biliyorum, bu konuşmanın yerine, bir aşk şarkısı dinlemeği tercih edersiniz. Etmez misiniz? Edersiniz tabii. Bir senfoni, yahut başka şey... Ya da bir arya.

"Artık hercailik etmeyeceksin...
Yuvana, yuvana döneceksin..."

— Ha bakın, bir mesele daha var.. Karımın musikî mektebinde, yukarıda sözünü ettiğim işlerden başka, cebir, fizik, kimya, coğrafya, tarih, musikî, edebiyat gibi dersleri de okuturum. Bunlar yetmiyormuş gibi, karım bendenize, dans, şarkı öğretmenliğini de yükledi..

Bizim mektep Beş köpek sokağı 13 numaradadır. Zaten benim bütün talihsizliğim, bu 13 numarada oturmaktan ileri yeliyor. Az önce söylediğim gibi kızlarım hep ayın 13 de doğdular. Evimizin 13 penceresi var – 13 ü uğursuz sayarım. 13.. Neyse, bırakalım bunları! Mektep ve pansiyon hakkında bilgi almak isteyen varsa, karım her zaman evdedir. Ayrıca mektebin programı kapıcıda 30 kuruşa satılıyor.

(Cebinden bir kaç nüsha çıkarır).

Ama isterseniz birer tane verebilirim şimdi. Tanesi 30 kuruş. *(Duruş)* Kimse istemiyor mu? Öyleyse 20'ye. *(Duruş)* Yazık!

Evet, o 13 numara! Ömrüm orada geçti, serseme döndüm. Bakın, ben şimdi burada

konuşma yapıyorum, ve size göre mutlu, pırıl pırıl bir görünüşüm var. Oysa avazım çıktığı kadar bağırmak, dünyanın sonuna kadar koşmak geliyor içimden. Kan ağlıyorum, ama derdimi anlatacak kimsem yok. İşte bu beni deli ediyor. Diyeceksiniz ki kızlarınız var. E, n'olmuş varsa? Ben dert yanarken, onlar sadece gülerler. – Sadece gülerler.

Karımın, yani bizim 7 kızımız var. Hayır, Pardon, 6 zannederim.. Yo, yo, 7! En büyükleri, Anna, 27 yaşında, en küçükleri 17. – Bu 7 rakamını nasıl denk düşürdük, hâlâ anlamam!

Baylar - ve Baylar!

(Etrafına bakınır)

Ben bedbahtım, sersemim, önemsiz bir adamım, ama şunu da biliniz ki, babaların en mutlusuyum. Evet, evet! Bu böyle olmalı, ben kimim ki aksini söyliyeyim? Karımla tam 33 yıldır beraber yaşıyoruz. İnanın, bu 33 yıllık zaman, hayatımın en iyi yıllarıdır. Değilse bile, genel olarak öyledir diyebilirim. Bu kadar uzun bir zaman, nasıl denir, bir-tek mutlu an gibi gelip geçti. – Doğrusunu söylemek gerekirse, gelip geçemez olsaydı. Olmaz olsaydı!

(Arkasına bakar)

Sanırım ki karım daha gelmedi, burada da değil. Onun için istediğimi söyliyebilirim. Ondan korkuyorum. Evet, bana baktığı zaman tir tir titriyorum. – Ha bakın, bir mesele daha var. Kızlarımın şimdiye kadar koca bulamamaları, sırf kendi korkaklıklarından, kimseye görünme-

melerindendir. Ama bunun yanı sıra da karım parti vermez, kimseyi çağırmaz yemeğe. Çok hasis, zalim, hırçın, titiz bir kadındır. Zaten bu yüzden de kimse bizim evin kapısını çalmaz. 33 yıldır bu böyle. Fakat size bir sır vereyim.

(Öne yaklaşır)

Bayram günleri bizim kızları halalarının evinde görebilirsiniz. Bu kadıncağız asil ve romatizmalıdır. Sarı üzerine siyah benekli entarisiyle tıpkı bir hamam böceğine benzer. *(Sessiz güler. Yüzüne acı basar. Tekrar güler, yerine döner).*

Evinde herşey emrinizdedir. Hem yiyebilir, hem karım olmadığı zamanlarda da – *(Göz kırpıp, içme işareti yapar).*

Ben bir Kadehle kafamı bulurum. Ve derhal büyük bir mutluluğa boğulurum. Ama aynı zamanda öyle bir hüzün yapışır ki yakama, anlatamam. Birden gençliğim düşer aklıma. Nasıl başımı alıp kaçmak gelir içimden. Bir nasıl her şeyi fırlatıp atarak, hiç ardıma bakmadan kaçmak. Uzun, upuzun! Fakat nereye? olursa. Yeter ki bu âdi yaşamadan, bu miskin, zalim, 33 yıldır beni kemiren cadıdan; musikîden, mutfaktan, karımın parasından çok uzaklara. Mavi gök yüzleri altında, bir ağaç gibi, bir kazık gibi hür yaşamak; bütün gece parlak ve sessiz mehtabı seyretmek. Ve her şeyi unutmak; unutmak, Hiç bir şey hatırlamamak... Kim bilir ne kadar güzeldir hiç bir şey hatırlamamak? Şimdi n'apıcam, biliyor musunuz? Ceketimi çıkaracağım.

çıkaracağım Evlendiğimiz günden beri bu pis ceketi giyiyorum. Düşünün, burada konuşma yapıyorum ve hâlâ bu ceketi giyiyorum.

(Ceketini çıkarır yere atar).

Çıkar şu mereti!

(Çiğner)

Oh, be!

Ben fakirim, ihtiyarım, patetik bir herifim ben.

(Sırtını döner. Yeleğin arkasını gösterir).

Tıpkı bu sırtı yırtık, yağdan parlayan yelek gibi! Ne var ki, ben de bir zamanlar gençtim, zekiydim. Ben de üniversiteye gittim. Benim de kendime göre hayallerim vardı. Adam sanırdım kendimi. Şimdi; şimdi ise bittim. Artık hiç bir şey istemiyorum. Sadece huzur, sessizlik; sadece huzur, sessizlik, dinlenmek.

(Arkasına bakar bakmaz ceketini giyer).

Karım gelmiştir artık, kuliste beni bekler.

(Saatine bakar)

Vakit de çok geçmiş. Eğer size sorarsa, lütfen söyler misiniz konuşmamı – lütfen söyler miziniz aptal kocasının, yani benim büyük bir başarı gösterdiğimi – *(Arkaya bakar, boğazını temizler).*

Aman buraya bakıyor!

(Sesini yükseltir hemen.)

Deliller açısmdan – hm – yukarıda da söylediğim gibi, tütün çok zararlı bir bitkidir. Onu hiç bir şekilde kullanmaym.

Sonuç olarak, bugünkü "Tütünün Zararları" konuşmamın sizlere faydalı olacağını umarım. Bu kadar! Dixi et amimam levavi.*

(Eğilerek selâm verir. Azametle çıkar).

PERDE

* Konuştum ve kafamdaki yükü attım.

BİR EVLENME TEKLİFİ

BİR PERDELİK ŞAKA
(1888-9)

KİŞİLER :

Stepan Stepanoviç ÇUBUKOF, Toprak sahibi, yaşlı, azametli fakat nâzik.

İvan Vasilyeviç LOMOF, sıhhatli; fakat evhamlı, sinirli, şüpheci. O da toprak sahibi.

NATALYA Stepanovna, Çubukof'un kızı; 25 yaşında, henüz evlenmemiş.

Çubukof'un konağı - oturma odası.
Lomof girer, fraklıdır. Beyaz eldiven, silindir şapka. Sinirli.

ÇUBUKOF: *(Kalkar)* Vay vay, bakın kim gelmiş! İvan Vasilyeviç! *(İçten, elini sıkar)* Bu ne sürpriz kocamış adam! Nasılsınız?

LOMOF: Eh, fena değil. Ya siz?

ÇUBUKOF: İdare edip gidiyoruz. Lütfen oturun. Biliyor musunuz, komşularınızı unuttunuz aziz dostum. Görüşmeyeli çok oldu. Niye bugün resmisiniz böyle? Frak, eldiven ve daha bir sürü. Cenaze mi var oğlum? Yoksa bir yere mi gidiyorsunuz?

LOMOF: Hiç bir yere. Yani buraya gidiyorum. Şey – geldim. Sadece sizi görmeğe aziz Stepan Stepanoviç.

ÇUBUKOF: Öyleyse niye resmî, kocamış oğlum? Şimdi yılbaşı değil ki ve daha bir sürü.

LOMOF: Şey - yani - onun gibi bir şey Buraya, azizim Stepan Stepanoviç, sizi, bir rica için rahatsız etmeğe geldim. Birkaç defa, yahut çok kere, hattâ daha fazla; sizden yardım

istirham etmiş ve yardımınıza nail olmak, nasıl desem, şerefinizi bahşetmiştiniz. Yani - şey - ihsan etmiş - Evet. Özür dilerim, her şeyi dolaştırıyorum birbirine. Bir bardak su lütfeder misiniz Stepan Stepanoviç? *(İçer)*

ÇUBUKOF: *(Kendi kendine)* Para isteyecek! Hava alır. *(Lomof'a)* Size ne gibi bir yardımda bulunabilirim aziz dostum?

LOMOF: Evet, bakın, azizim Stepaniç. Afedersiniz, yani Stepan azizim'oviç.– Hayır. Yani, her şeyi karıştırıyorum, gördüğünüz üzre. Sözün kısası, bana yardım edebilecek tek insan sizsiniz. Tabiatiyle buna lâyık değilim, üstelik sizden bunu beklemeğe hakkım da yok. Ve bunlara da.

ÇUBUKOF: Lâfı dolaştırıp durmayın. Atın açıkça ortaya.

LOMOF: Bir dakika. Yani şimdi. Derhal. Gerçek şu ki, buraya elini istemeğe geldim. Yani kızınız Natalya Stepanovna'nın, ben, ben onunla evlenmek istiyorum.

ÇUBUKOF: *(Sevinçle)* Hey Allahım! İvan Vasilyeviç! Bir daha söyleyin, bakayım.

LOMOF: Kızınızın desti izdivacını –

ÇUBUKOF: *(Keser)* Siz bir harikasınız! Memnun oldum, mesrur oldum ve daha bir sürü. Evet, gerçek bu. *(Sarılır, öper)* Yıllardır hep bunu düşünürdüm. Nihayet rüyalarım hakikat oldu. *(Gözünden bir damla yaş düşer.)* Ve, bilirsiniz, ben size hep kendi oğlum gözüyle bakardım. Allah ikinize de huzur, saadet ve

daha bir sürü, ihsan etsin. Hep bunu isterdim. Hay Allah, niye böyle aptallaştım? Çünkü sevinçten ne yapacağımı şaşırdım. Evet, şaşırdım. Oh, bütün kalbimle - Ben gidip Natalya'yı getireyim. Ve daha bir sürü.

LOMOF: *(Heyecanla)* Azizim Stepan Stepanoviç acaba kabul edecekler mi dersiniz?

ÇUBUKOF: Ne demek, elbette, eski dostum! Hay Allah; "ya razı olmazsa"?! Sizin için deli oluyor! Hey Allahım, hem de azgın bir kedi gibi. Ve daha bir sürü. Şimdi dönerim. *(Çıkar)*

LOMOF: Allahım ne soğuk! Bir kaz gibi tirtir titriyorum, sanki imtihana gireceğim, Önemli olan, aklımı başıma toplayıp bu fikre razı etmek, kendimi. Eğer durmadan düşünür, tereddüt eder, ince eler, sık dokursam, ideal veya gerçek aşkı beklersem, ömrüm boyu evlenemem. Brrr! Amma soğuk! Natalya Stepnovna mükemmel bir ev kadını. Çirkin sayılmaz. İyi bir tahsili de var. Daha ne isterim? Hiç. Amma sinirliyim ha, kulaklarım çınlıyor. *(İçer)* Hem canım, tam evlenecek çağdayım. Yaş otuz beş. Kritik bir yaş. Artık durup oturmalı, düzenli bir hayat sürdürmeliyim. Ayrıca durmadan çarpıntılara uğruyorum. Sinirlerim berbat, derhal heyecanlanıyorum. Buyurun bakalım: İşte dudaklarım titriyor, gözüm seyriyor. En korkuncu geceler. Uykum! Efendi – efendi yatağa girerim, tam uyuyacağım, birden içime bir şey düşer. İlkin başım zonklar,

sonra omuzlarım sızlar; deli gibi yataktan fırlayıp bunlardan kurtulmağa çalışırım.. Sonra tekrar yatağa uzanır, tekrar uyumağı denerim. Ama ne mümkün? Hemen içime gene bir şey düşer. Ve bu, böylece, belki yirmi kere, belki –

(Natalya Stepanovna girer)

NATALYA: Oh demek yalnız siz varsınız. Halbuki babacığım. "İçeri git, bir tüccar gelmiş, cicilerini gösterecek" dedi. Neyse. Nasılsınız İvan Vasilyeviç?

LOMOF: Teşekkür ederim. Siz nasılsınız, aziz Natalya Stepanovna?

NATALYA: Kıyafetimin kusuruna bakmayın; böyle önlükle çıktım karşınıza. Nohut ayıklıyorduk da. Çoktandır görünmüyordunuz. Oh, lütfen oturun. *(Otururlar)* Bir şeyler yemek ister misiniz?

LOMOF: Hayır, teşekkür ederim. Yedim.

NATALYA: O halde, isterseniz sigara içebilirsiniz *(Lomof içmez)* Hava da bugün çok güzel. Ama dün çok yağışlıydı, yanaşmalar çalışamadı. Siz ne kadar ot kaldırdınız ambara? Ben aç gözlülük edip hepsini biçtirdim, ama, şimdi içim pek rahat değil. Yağmur belki iyi gelirdi, değil mi? Beklemeliydim – Fakat siz niye böyle resmî giyinmişsiniz? Yoksa balo falan mı var? Tabiatıyle, çok yakışmış olduğunu söylemeliyim – Ama – söylesenize niye böyle giyindiniz?

LOMOF: Şey – görüyorsunuz aziz Natalya Stepanovna, gerçek şu ki, buraya sizden – şey, bakın dinleyin beni, tabii, sizin için muhtemelen bir süpriz olacak ve belki de kızacaksınız, fakat – *(Kendi kendine)* Hay Allah, amma da soğuk burası be!

NATALYA: Evet, ne demek istiyorsunuz? *(Duruş)* Evet?

LOMOF: Kısaca anlatmağa çalışacağım. Efendim, biliyorsunuz, aziz Natalya Stepanovna, sizleri çocukluğumdan beri, hattâ, nasıl derler, tanımak şerefine nail oldum, ailenizi. Malını - mülkünü bana miras bırakan müteveffa halam, eniştem, ki biliyorsunuz, babanıza ve müteveffa annenize derin bir saygı duyarlardı. Lomof'lar, Çubukof'lar daima birbirlarine dosttular. Hattâ akrabaydılar da diyebilirsiniz. Ve tabiâtiyle, biliyorsunuz, tarlalarımız yanyanadır. Hattâ benim Öküz Çayırı –

NATALYA: sözünü kesmekten nefret ederim ama, azizim İvan Vasilyeviç, yanılmıyorsam "benim Öküz Çayırı" dediniz. O yerin gerçekten sizin olduğundan emin misiniz?

LOMOF: Elbette, eminim.

NATALYA: Ne demek eminim? Orası sizin değil, bizim.

LOMOF: Oh, hayır aziz Natalya Stepanovna, orası benimdir.

NATALYA: Hay Allah, bir yaşıma daha girdim! Bu fikri nereden aldınız?

LOMOF: Nereden mi? Bakın, ben, sizin kayın ağaçlarıyla, bataklığın arasma kama gibi gibi girmiş olan Öküz Çayırı'ndan söz ediyorum.

NATALYA: Evet, muhakkak; ama orası bizimdir.

LOMOF: Oh hayır, yanılıyorsunuz aziz Natalya Stepnovna, oraları bizimdir.

NATALYA: Bana bakın, İvan Vasilyeviç, oraları ne zamandan beri sizin?

LOMOF: Ne zamandan beri mi? Bildim bileli!

NATALYA: Oh, herhalde buna inanmamı istemezsiniz?

LOMOF: Fakat bu gerçeği vasiyetnâmede görebilirsiniz aziz Natalya Stepanovna. Şüphesiz şüphesiz bir zamanlar, oralar dâvâhydı ama, herkes de bilir ki benimdir. Münakaşa edilecek hiç bir yönü yok bunun. Eskiden halamın ninesi, babanızın dedesinin köylülerine şöyle kullansınlar diye vermişler. Onlar da bir zaman sonra kendi mallarıymış gibi davranmağa başlamışlar. Fakat gerçek şu ki –

NATALYA: Bunların konumuzla ilgisi yok. Benim dedem de, dedemin dedesi de tarlalarının bataklığa kadar uzandıklarını söylerlerdi ki, bu da Öküz Çayırı'nm benim olduğunun tam bir delilidir. Münakaşa edilecek hiç bir yönü yok bunun. Çok saçma olur aksi halde.

LOMOF: Fakat vasiyetnâmeyi gösterebilirim Natalya Stepanovna.

NATALYA: Siz benimle alay ediyorsunuz. – Hey Allahım! Bu topraklar yüz yıldır bize ait. Oysa siz tutup, birden bire, bize ait olmadı-

dığı söylüyorsunuz. Neniz var İvan Vasilyeviç? Bu, Onbeş dönümlük, değeri üçyüz ruble bile olmayan tarlanın sözü edilmez şüphesiz, ama, haksızlığa katlanamıyorum. Evet, katlanamıyorum haksızlığa.

LOMOF: Fakat beni dinlemelisiniz mutlaka. Babanızın dedesinin köylüleri, tuğla pişirmek istemişler halamın ninesine; halamın ninesi de iyilik olsun diye

NATALYA: Bütün bu söylediklerniz, bu halalar dedeler, nineler, falan filân; hep saçma! Çayır bizimdir! Bu konuda söylenecek söz, bu kadar!

LOMOF: Hayır, benimdir!

NATALYA: Bizimdir! Bu konuda iki gün lâf etseniz de, onbeş frank kuşanıp, yirmi çift eldiven giyseniz de orası bizimdir, bizimdir, bizimdir!

LOMOF: Natalya Stepanovna, ben Çayırı istemiyorum. Ben sadece prensip üzerinde duruyorum. Eğer istiyorsanız orasını size verebilirim.

NATALYA: Size asıl ben verebilirim. Çünkü orası bizimdir. Bu konuda söylenecek söz, bu kadar! Fakat şunu da söyliyebilirim ki azizim İvan Vasilyeviç, davranışınız çok acayip. Şu ana kadar size iyi bir komşu, hattâ dost bilirdik. Nitekim geçen yıl size harman makinamızı vermiştik de, bizim buğdayı Kasıma kadar içeri alamamıştık. Şimdi de kalkmış çingenelere davranır gibi davranıyorsunuz bize. Benim toprağımı bana vermek! İşe bakın! Buna komşuluk denmez; arsızlık denir buna. Düpedüz, tam manasıyla –

LOMOF: Ya, demek siz beni zorba sanıyorsunuz ha? Buraya bakın sayın bayan, ben şimdiye kadar kimsenin toprağını zorla almadım. Kimse de şu anda böyle bir halt ettiğimi söyliyemez. *(Gidip çabucak su içer)* Öküz Çayırı benimdir!

NATALYA: Yalan! Bizimdir!

LOMOF: Benim!

NATALYA: Yalan! Size, bizim olduğunu isbat edeceğim. Orakçılarımızı göndereceğim şimdi oraya.

LOMOF: Anlamadım?

NATALYA: Orakçılarımı göndereceğim bugün oraya!

LOMOF: Tekmeyle kovarım onları!

NATALYA: Sıkıysa! Cesaretiniz varsa!

LOMOF: *(Kalbini tutar)* Öküz Çayırı benimdir, anlıyor musunuz, benim!

NATALYA: Lütfen bağırmayın! Evinizde istediğiniz gibi bağırabilirsiniz ama, burada kendinize hâkim olun.

LOMOF: Eğer kalbim böylesine çarpmasaydı, eğer kan tepeme çıkmasaydı, sizinle böyle yumuşacık, efendi - efendi konuşmazdım. *(Bağırır)* Öküz Çayırı benimdir!

NATALYA: Bizim!

LOMOF: Benim!

NATALYA: Bizim!

LOMOF: Benim!

(Çubukof girer)

ÇUBUKOF: N'oluyor burada? Ne diye bağırıyorsunuz?

NATALYA: Babacığım, lütfen bu centilmene söylermisiniz? Öküz Çayırı kimindir? Onun mu? Bizim mi?

ÇUBUKOF: *(Lomof'a)* Tabiatıyle bizim, kocamış arkadaşım.

LOMOF: Nasıl sizin olabilir azizim Stepan Stepanoviç? İnsaf edin! Belki halamın ninesi orayı dedenizin köylülerine vermiş olabilir ve onlar da çayırı kendi malları sayabilirler ama –

ÇUBUKOF: Hayır, hayır.. aziz oğlum. Bir noktayı unutuyorsunuz. Siz bu hükme, köylülerin para vermemesinden varıyorsunuz, halanızın ninesine ve daha bir sürü. Ama çayır dâvâlıydı o zamanlar. Sonraları bile. Sonra sonra da yoluna girdi her şey. Bilhassa herkes bilir ki çayır bizimdir.

LOMOF: Orasının bana ait olduğunu isabat edebilirim.

ÇUBUKOF: Siz hiç bir şey ıspat edemezsiniz kocamış oğlum.

LOMOF: Edebilirim!

ÇUBUKOF: Aziz delikanlı, ne diye böyle bağırıyorsunuz? Bağırmakla hiç bir şey ispat edemezsiniz! Bana bakın, benim hiç bir şeyinizde gözüm yok. Ama bana ait olan bir şeyi size bırakacak değilim. Hem neden bırakayım? Kaldı ki siz bu konu da münakaşaya devam ederseniz, ben de onu derhal köylülere veririm. İşte o kadar.

LOMOF: "İşte o kadar", değil. Başkasının malını, başkasına verme hakkını kimden aldınız?

ÇUBUKOF: Bu hakka sahip olup olmadığımı ben bilirim. Ayrıca şunu da kafanıza sokun, sayın genç adam, çünkü karşımda bu ton'da konuşulmasına alışık değilim. Ve daha bir sürü. Ayrıca ben, sayın genç adam, sizden iki defa daha yaşlıyım. Ve sizden benimle böylesine konuşmamanızı rica ediyorum. Ve daha bir sürü.

LOMOF: Beni aptal mı sanıyorsunuz? Önce malıma sahip çıktınız, sonra da sâkin ve nâzik olmamı bekliyorsunuz. İyi bir komşu böyle davranmaz Stepan Stepanoviç. Siz bir komşu değil, zorbasınız.

ÇUBUKOF: Neydi o? Ne dediniz bakayım?

NATALYA: Babacığım orakçıları derhal çayıra gönder.

ÇUBUKOF: *(Lomof'a)* Ne söylemiştiniz beyefendi

NATALYA: Öküz Çayırı bizimdir ve asla bırakacak değiliz, asla; asla, asla!

LOMOF: Görürüz! Mahkemeye vereceğim sizi. Göstereceğim size!

ÇUBUKOF: Mahkemeye mi vereceksiniz? Pekalâ, verin bakalım mahkemeye. Ve daha bir sürü. Ben zaten bilirim sizi, mahkemeye vermek için fırsat kolluyordunuz. Ve daha bir sürü ve saire. Sizi düzenbaz - şirret, sizi! Bütün soyunuz böyleydi zaten. Topunuz!

LOMOF: Soyumu bu işe karıştırmayın! Lomof'lar daima namuslu ve asîldi. Hiç biri dedeniz gibi emanete hıyanet etmedi.

ÇUBUKOF: Lomof'ların hepside zırdelidir, topu birden!

NATALYA: Topu birden!

ÇUBUKOF: Dedeniz bir ayyaştı. Sonra o, mimarla kaçan öteki halanızdan ne haber? Ve daha bir sürü.

NATALYA: Ve bir sürü!

LOMOF: Sizin ananız da kanburdu! *(Kalbini tutar)* Oh, kalbim çarpıyor.. Başım dönüyor. İmdat! Su!

ÇUBUKOF: Babanız su katılmamış bir kumarbazdı!

NATALYA: Halanız da skandallar kraliçesiydi!

LOMOF: Sol ayağıma inme indi. Siz fesatsınız.. Oh, kalbim! Herkes biliyor son seçimlerde çevirdiğiniz do.. yıldızlar uçuyor etrafımda. Nerde şapkam?

NATALYA: Aşağılık! Çirkef!

ÇUBUKOF: İki yüzlü, çirkef!

LOMOF: İşte şapkam.. Oh, kalbim.. Kapı nerde? Nasıl çıkarım buradan?.. Oh, galiba ölüyorum.. Ayaklarım dolanıyor. *(Kapıya gider).*

ÇUBUKOF: *(Peşinden)* Bir daha evime ayak basayım deme sakın!

NATALYA: Git bakalım mahkemeye! Görüşürüz. *(Lomof güçlükle çıkar).*

ÇUBUKOF: Şeytan alsın! *(İçer, kızgın dolaşır).*

NATALYA: Habis! Böyle bir vakadan sonra insan nasıl olurda komşularına güvenebilir?

ÇUBUKOF: Alçak! Bostan korkuluğu!

NATALYA: Tam bir canavar! Önce toprağımızı çalmak istedi, sonra da sana bağırıp çağırdı.

ÇUBUKOF: Evet, bu şalgam, bu aptal tavuk, kalkmış bir de teklifte bulunuyor; hem de ne teklif?

NATALYA: Ne teklifi?

ÇUBUKOF: Ne teklifi olacak? Sana evlenme teklifi!

NATALYA: Evlenme teklifi mi? Bana? Neden daha önce söylemedin bunu bana?

ÇUBUKOF: İşte bu yüzden o resmî kılığa bürünmüş o doldurulmuş bumbar, o kurutulmuş lâhana.

NATALYA Bana evlenme teklifi ha? Oh! *(Bir koltuğa düşüp, ağlamağa başlar)*. Çağır onu, çağır! Getir buraya! çağır onu! Ohhh!

ÇUBUKOF: Kimi getireyim? Kimi çağırayım?

NATALYA: Çabuk, çabuk! Hastalanıyorum. Getir onu. *(Tamamen isteriye tutulur)*.

ÇUBUKOF: Neden? N'oldu sana? *(Başını tutar)* Ah, ne aptalım! Kendimi vuracağım! Asacağım kendimi! Kızı kesmetinden ettim.

NATALYA: Ölüyorum. Getir onu!

ÇUBUKOF: Peki, peki, şimdi! Yalnız bağırma! *(Çıkar)*

NATALYA: Ne yaptılar bana? Bulun onu! Getirin geriye! Getirin buraya! *(Duruş. Çubukof girer)*.

ÇUBUKOF: Geliyor, yılan! Ve daha bir sürü! Off! Sen konuş onunla; benim konuşacak halim yok.

NATALYA: *(Ağlıyarak)* Getirin onu buraya, getirin onu buraya!

ÇUBUKOF: *(Bağırır)* Geliyor dedim sana! Oh Allahım, ne zormuş yetişkin kız babası olmak? Yemin ederim bir gün gırtlağını keseceğim; yemin ederim. *(Kızına)* Adama ilendik, ha-

karet ettik, sövdük, dışarı attık; şimdi de bütün suç senin, senin!

NATALYA: Benim mi? Bütün suç senin asıl.

ÇUBUKOF: Benim mi? Ne demek istiyorsun suç se...

(Lomof eşikte görünür).

Sen konuş! *(Çıkar. Lomof, takatsiz, girer).*

LOMOF: Bu ne çarpıntı.. Oh kalbim.. Ayaklarım tamamen uyuştu. Böğrümü bir şeyler didikliyor.

NATALYA: Bizi bağışlayın İvan Vasilyeviç. Fazla sinirliydik. Öküz Çayırı sizindir.

LOMOF: Kalbim çok fena çarpıyor. Çayırım. Kirpiklerim, ikisi birden seyiriyor.

NATALYA Evet, çayır tamamen sizindir, evet, sizin. Lütfen oturun. *(Otururlar)* Şüphesiz tamamen yanıldık.

LOMOF: Benim münakaşam prensipten ötürü. Yoksa çayırın önemi yok benim için, sadece prensip..

NATALYA: Oh, evet, tabii prensip; evet, esas konu bu. Fakat başka seylerden söz edelim artık.

LOMOF: Ayrıca elimde delil de var. Bakın, halamın ninesi, bu çayırı, sizin babanızın dedesine..

NATALYA: Evet, evet, evet; unutalım artık bunları *(Kendi kendine)* Ona ne söyliyeceğimi bilsem? *(Lomof'a)* Yakında ava çıkacak mısınız?

LOMOF: Harmandan sonra keklik avına çıkacağım.. Fakat, oh azizem, bilmem başıma ge-

leni duydunuz mu? Köpeğim Ok'u bilirsiniz, değil mi? Hah! Şimdi topallıyor.

NATALYA: Çok yazık! Neden?

LOMOF: Bilmem. Ya ayağını burktu, ya kavga falan etti. *(İç çeker)* En iyi köpeğim! Verdiğim parayı bir bilseniz. Mironov'a 125 ruble ödedim onun için.

NATALYA: Çok vermişsiniz İvan Vasilyeviç.

LOMOF: Bilâkis, az bile. Harika bir köpek.

NATALYA: Fakat babam, Ok'tan çok daha iyi olan Yay için sadece 85 ruble verdi.

LOMOF: Yay mı, Ok'tan daha iyi? Lâf mı bu şimdi? *(Güler)* Yay, Ok'tan daha iyi!!

NATALYA: Tabii iyidir. Şüphesiz henüz genç ama, görünüş ve soy bakımından Volçaneski'de bile yoktur öylesi.

LOMOF: Afedersiniz Natalya Stepanovna, onun çarpık suratlı olduğunu unutuyorsunuz. Bu tip köpekler iyi avlanamaz.

NATALYA Yay demek çarpık suratlı ha? Bir yaşıma daha girdim!

LOMOF: İnanın, alt çenesi, üst çenesinden daha kısadır.

NATALYA: Ölçtünüz mü?

LOMOF: Evet. Şüphesiz iyi koşabilir ama, yakalamağa gelince..

NATALYA: Önce bizim Yay asîldir. Soyu üstüne de yoktur. Donanım'la Kuşanım'm yavrusudur. Sizin ucubenin ise soyu sopu yoktur. Sütçü beygiri gibi yaşlı ve yapranmıştır.

LOMOF: Yaşlı olabilir ama, onu beş Yay'a değişmem. Nasıl münakaşa edebiliyorsunuz ko-

nuda, anlamıyorum. Ok, tam bir köpektir, Yay ise gülünç! Kime baksanız bir Yay'ı vardır. Her çalının altında bulabilirsiniz. O tip köpeklere 25 ruble verseniz bile, aldanmış olursunuz.

NATALYA: Bugün sizi şeytan çarpmış İvan Vasilyeviç. Herşeyde bir terslik çıkarıyorsunuz. Önce Çayırın kendi malınız olduğunu söylediniz. Şimdi de Ok, Yay'dan iyidir diyorsunuz. İnsan ne söylediğini bilmeli. Ayrıca siz de pek alâ biliyorsunuz ki, Yay, Ok'tan yüz defa daha iyidir Neden aksini söylüyorsunuz?

LOMOF: Bakıyorum, beni ya aptal, ya kör sanıyorsunuz, Natalya Stepanovna. Sözün kısası, sizin Yay çarpık suratlıdır.

NATALYA: Değildir!

LOMOF: Öyledir!

NATALYA: Değildir!

LOMOF: Ne diye bağırıyorsunuz han'fendi?

NATALYA: Saçmalıyorsunuz da ondan! Korkunç bir şey bu. Sizin Ok yakılacak kadar yaşlandığı halde, tutmuş Yay'la mukayese ediyorsunuz.

LOMOF: Afedersiniz, artık devam edemiyeceğim. Kalbim.. Çarpıntılar bastı gene.

NATALYA: Biliyordum zaten, mim koymuştum: Münakaşa eden avcıların çoğu hiç bir şey bilmeyenlerden çıkıyor.

LOMOF: Lütfen! Susun biraz! Kalbim duracak nerdey.. *(Bağırır)* Susun!

NATALYA: Hayır! Yay'ın Ok'tan yüz kere daha iyi olduğunu söylemediğiniz müddetçe susmıyacağım!

LOMOF: Yüz kere daha kötü! Başım.. Gözlerim.. Omuzlar..

NATALYA: Sizin Ok haniyse ölecek!

LOMOF: *(Ağlar)* Susun! Kalbim patlıyacak.

NATALYA: Susmıyacağım!

(Çubukof girer)

ÇUBUKOF: Nedir gene derdiniz?

NATALYA: Babacağım, lütfen söyler misiniz, hangi köpek daha iyi? Onun Ok'u mu? Bizim Yay mı?

LOMOF: Stepan Stepanoviç, sizeden bir tek şey rica edeceğim. Sizin Yay çarpık suratlı mı, değil mi Evet? Hayır?

ÇUBUKOF: Öyle olsa da ne çıkar? Halen bu civarın en iyi köpeği. Ve daha bir sürü.

LOMOF: Benim Ok ondan iyi değil mi? Gerçekten öyle değil mi?

ÇUBUKOF: O kadar sinirlenme kocamış adam. Şüphesiz sizin köpeğin iyi bir görünüşü var; soylu, sağlam, iyi sıçrar, vesaire. Fakat iki kusuru kabul etmelisiniz: Yaşh ve bastıbacak.

LOMOF: Bastıbacak ha? Oh kalbim! Gelin delillere bakalım: Marunski avında köpeğim, Kont'un köpeğiyle başabaş koştular. Sizin Yay ise bir mil arkalarında kalmıştı.

ÇUBUKOF: Evet ama, Kont'un adamı Yay'ı kırbaçlamıştı.

LOMOF: Haklıydı ama. Tilki avında olduğumuz halde sizinki koyunları kovahyordu.

ÇUBUKOF: Yalan! Bana bakın, asabım bozulmağa başlıyor *(Toparlar kendini)*. Bu yüzden, aziz arkadaşım, münakaşayı keselim. Asıl sebep, kıskançlık. Ne denir.. Yakında anlarsınız köpeklerin sizinkinden daha iyi olduğunu. Meselâ, bizim köpeğin! Yok şu, yok bu! Sebebin kıskançlık olduğunu biliyorsunuz, sadece kıskançlık! Ben her şeyi hatırlıyorum.

LOMOF: Ben de hatırlıyorum!

ÇUBUKOF: *(Taklit eder)* "Ben de hatırlıyorum!". Ne hatırlıyorsunuz?

LOMOF: Kalbim.. Ayaklarım uyuştu.. Yapa..

NATALYA *(Taklit eder)* "Kalbim.. ayaklarım uyuştu.." Ne biçim avcısınız siz? Siz tilki yerine, mutfakta hamam böceği avlayın. "Kalbim!".

ÇUBUKOF: Evet, ne biçim avcısınız siz? Siz hayvanların peşinden koşacağınıza bu çarpıntılarınızla evinizde oturmalısınız. Av kim, siz kim? Siz varsa yoksa insanlarla münakaşa edin, köpeklerine lâf edin. Ve daha bir sürü. Allah aşkına tepem atmadan konuyu değiştirin! Siz avcı falan değilsiniz!

LOMOF: Ya siz; siz avcı mısınız? Ha? Siz ava, Kont'a dalkavukluk etmek, onu – bunu çekiştirmek, entrika çevirmek ve kumpas.. Oh, kalbim! Siz bir kumpasçısınız, bu'sunuz siz!

ÇUBUKOF: Ne dedin bakayım? Ben mi kumpasçı, dalavereciyim ha? *(Bağırır)* Kapayın çenenizi!

LOMOF: Dalavereci!

ÇUBUKOF: Süt kuzusu! Yavru köpek!

LOMOF: İhtiyar sıçan! Cizvit!

ÇUBUKOF: Kapayın çenenizi, yoksa sizi keklik gibi vururum! Ahmak!

LOMOF: Herkes bilir ki – oh, kalbim – karınız döverdi sizi.. Oh, ayaklarım.. başım.. yıldızlar uçuyor.. Bayılıyorum! *(Koltuğa düşer)* Çabuk, bir doktor! *(Bayılır).*

ÇUBUKOF: *(Üstüne gider, teskin edici)* Muallebi çocuğu! Hanım evlâdı! Aptal! Hastalanıyorum! *(Su içer)* Ben! Hastayım!

NATALYA: Ne biçim avcısınız siz? Atın üstünde bile duramazsınız! *(Babasına)* Babacığım, n'oldu buna böyle? Bak baba! *(Çığlık atar)* İvan Vasilyaviç! Öldü!

ÇUBUKOF: Şok geçiriyorum. Nefes alamıyorum.. Biraz hava.. hava ver bana!

NATALYA: Öldü! *(Lomof'u sarsar)* İvan Vasilyeviç, İvan Vasilyeviç! Ne yaptınız bana? Öldü! *(Koltuğa düşer, çığlık çığlığa)* Bir doktor! Doktor! Bir doktor!

ÇUBUKOF Ohh.. Nen var? N'oldu?

NATALYA: *(inler)* Öldü! Öldü!

ÇUBUKOF: Kim öldü? *(Lomof'a bakar)* Allahım! Ölmüş! Çabuk! Su! Doktor! *(Suyu Lomofun dudaklarına dayar).* İçin şunu! İçemiyor – ölmüş olmalı. Ve daha bir sürü.. Oh, ne sefil hayat bu! Niye kendimi öldürmüyorum? Çoktan kesmeliydim gırtlağımı. Ne bekliyorum? Bir bıçak verin bana! Tabanca verin! *(Lomof kımıldar)* Bak, diriliyor, kendine geliyor. Alın, biraz su için.. Hah, şöyle!

LOMOF: Yıldızlar uçuşuyor.. Sis.. Nerdeyim ben?

ÇUBUKOF: Haydi hemen evlenin, ondan sonra şeytan alsın sizi! Natalya kabul etti. *(Elele getirir)* Natalya razı, ve saire. Dualarım sizinle beraber, Ve bir daha bir sürü. Yalnız beni rahat bırakın!

LOMOF: *(Ayağa kalkar)* Ha? Ne? Kim?

ÇUBUKOF: Kabul ediyor. E, hadi? Hadi aptal, öpsene kızı!

NATALYA: Yaşıyor! Evet, evet, kabul ediyorum.

ÇUBUKOF: Hadi öpün birbirinizi!

LOMOF: Ha? Öpmek mi? Kimi? *(Öpüşürler)* Güzel! Yani, afedersiniz, n'oldu? Oh, nihayet anladım.. Kalbim .. yıldızlar.. Çok mutluyum Natalya Stepanovna. *(Kızın elini öper)* Ayaklarım uyuşuyor.

NATALYA: Ben.. ben de mutluyum.

ÇUBUKOF: Ne yük kalktı üstümden, ne yük! *(Islık çalar)*

NATALYA: E, belki şimdi kabul edersiniz Yay'ın Ok'tan daha iyi olduğunu!

LOMOF: Bilâkis, kötü.

NATALYA: İyi!

ÇUBUKOF: Aile saadeti başlıyor! Haydi şampanya içelim!

LOMOF: Kötü!

NATALYA: İyi! İyi! İyi!

ÇUBUKOF: *(Kızın sesini bastırmaya çalışarak)* Şampanya! Şampanya getir! Şampanya! Şampanya!

PERDE

SAYFİYEDE YAZ

FARS DEĞİL, TRAJEDİ
(1889)

KİŞİLER

TOLKAÇOF	Bir memur
MURAŞKİN	Arkadaşı

Muraşkin'in St. Petersburg'taki apartmanı. Çalışma odası. Rahat döşenmiş. Muraşkin masası başında. Tolkaçof, bir lâmba abajuru bir çocuk bisikleti, üç şapka kutusu, bir elbise paketi, bir sepet bira ve bir sürü küçük paketlerle içeri girer. Aptallaşmış bir halde etrafına bakınır. Sonra bitkin bir halde sedire yığılır.

MURAŞKİN: O, merhaba İvan! Nasılsın azizim? Seni gördüğüme memnun oldum. Hangi rüzgâr attı böyle?

TOLKAÇOF: *(Zorla nefes alarak)* Aziz dostum senden bir ricada bulunacağım.. Yalvarırım, bana yarına kadar, ödünç bir tabanca var. Göster dostluğunu!

MURAŞKİN: Ne yapacaksın tabancayı?

TOLKAÇOF: İhtiyacım var. Allah aşkına bana bir su ver. Su!. Bir tabancaya ihtiyacım var. Bu gece, karanlık bir ormanda geçmek zorundayım, bu yüzden.. Göster dostluğunu. Bir tabanca bul bana!

MURAŞKİN: Seni gidi yalancı, seni! Ormanda ne işin varmış? Aslında senin kötü bir niyetin

var; bunu yüzünden okumak hiç de zor değil. Söyle bakalım şimdi, hasta mısın Ne oldu?

TOLKAÇOF: Dur, bir nefes alayım. Allah şahidim, feci yoruldum. Şişte kebab gibi hissediyorum kendimi. Ayakta duracak halim yok artık. Göster dostluğunu; işin girdisini çıktısını sormadan bana bir tabanca ver. Yalvarırım Sana!

MURAŞKİN: Haydi, haydi İvan, bu ne korkaklık! Bir aile reisi! Bir memur! Utan!

TOLKAÇOF: Aile reisi mi? Ben dert babasıyım, hammalım, esirim; bir yük hayvanıyım üstelik –öteki dünyaya çekip gidecek yerde, sanki bir şey olacakmış gibi, siftinip duruyorum bu dünyada. Ben ahmağın biriyim. Hem n'oluyor yani? Ne diye yaşıyorum? *(Ayağa fırlar)* Cevap ver bana! Niye yaşıyorum? Ne var bu peş peşe gelen azabın ardında; maddeten, mânen, ha? Bir fikrin azabını çekmeyi anlarım, fakat, bak Allahaşkına şunlara, bir abajurun, bir etekliğin azabı çekilir mi? Hayır. Şerefsizim gücüm tükendi. Hayır, hayır, hayır!!!

MURAŞKİN: Bağırma İvan, komşular duyacak!

TOLKAÇOF: Bırak duysunlar, umurumda bile değil! Eğer sen bir tabanca vermezsen, ben de başkasından bulurum. Er veya geç bu duruma bir son vereceğim nasıl olsa; kısası bu!

MURAŞKİN: *(Geri çekilir)* Hey dikkat et, düğmemi kopardın! Kendine gel! Hayatında seni bu derece kötü eden ne var, anlıyamıyorum.

TOLKAÇOF: Kötü mü? Bunu anlamıyor musun? Peki, anlatayım. Evet, anlatayım. Böylece biraz ferahlamış olurum. Oturalım. Oh, halâ zor nefes alıyorum.. Evet, meselâ bugünü ele alalım. Bildiğim gibi saat ondan, dörde kadar dairedeyim. O korkunç sıcağın yanısıra sinekler ve felâket bir düzensizlik; adetâ kaos. Sekreter de izinli. Öteki yardımcı ise balaymda. Küçük memurlarşa sayfiye diye deli oluyorlar; sonra aşk oyunları, amatör tiyatroculuklar; velhasıl hiç birinden olumlu bir iş alamazsın. Üstelik ya sarhoşturlar, ya da uykulu. Sekreterin işine bakan herif ise, sağır ve âşık. İş takibedenler de aptallaşmış bir halde, sinirli sinirli dolaşırlar. Sadece şaşkınlık ve telâş. İmdat diye bağırasın gelir. Benim işime gelince o da dolap beygirliği. Hep aynı şeyler. Rapor, tavsiye, rapor,tavsiye. Al – ver, al – ver. Tıpkı denizin gel–giti gibi. Gözlerin yuvalarından düşecekmiş gibi olur. Bir bardak su daha verir misin?.. Daireyi yorgun argın terkedersin. Yemek yiyip, bir yatağa uzanmak istersin. Ama hatırlarsın ki: Yaz'dır. Tatil zamanı! Bu demektir ki, sen paçavrasın, bir sicim parçasısın. Kıcasası: bir esir. Peşinde koşulacak işler vardır. Sayfiye de charming: gönül çekici bir âdet vardır. Adamın biri şehre inecek mi, inmez olsun, değil sadece karısı, bütün sayfiyedekiler sipariş verirler. Karım terziye gönderip, "blûzunun önü çok geniş, omuzları çok dar olduğundan" terzi kadına çıkışmamı

tenbihler; küçük kızın ayakkabıları mutlaka değişmelidir. Baldız hanım 20 kopek değerinde kırmızı ipek ile iki buçuk metrelik kordon ister. Dur sana alacağım şeyleri okuyayım. *(Cebinden bir kâğıt çıkarıp okur)* "Bir abajur, bir kilo bon, beş kopeklik tarçın ve karanfil, Mişa için hint yağı, beş kilo kesme şeker, ayrıca apartmandan getirilecekler de var; Bakır tencere, şeker havanı, karbolik asit, DDT, on kopeklik pudra, yirmi şişe bira, sirke. Ve komşu kıza 82 numara korse. "Ve sakın unutma Mişa'nın kışlık paltosuyla lâstiklerini." Of! Bu sadece karıma ve aileme ait liste. Aziz dost ve komşuların da listesi var, Allah kahretsin! Volodya Vlassin'in doğum günü için bir oyuncak bisiklet. Ve saire, vesaire. Beş liste daha var cebimde. Mendilim düğüm dolu. İşte aziz Tolkaçovuf'un hayatı, daireden çıkma saati ile treni yakalama saati arasında, bir köpek gibi, dili bir karış dışarda, doğduğuna küfrederek, şehirde alış-verişle geçer. Elbiseciden bakkala; bakkaldan, terziye terziden, domuz kasabma; domuz kasabından tekrar bakkala. Önce, telâştan düşer bir yerini sakatlarsın, sonra çantanı kaybedersin; üçüncüsü, parayı ödemeyi unuttursun, herkesin önünde bağırırlar; dördüncüsü bir kadının eteğine basarsın Of! Öylesine yorulursun ki, bu gidip - gelme, ahp vermelerden; bütün gece kemiklerin ağırır, rüyanda timsahlar görürsün.. Evet, herşeyi aldın, peki nasıl taşıyacaksın şimdi bunları?

Havanla abajur bir elde; Karbolik asit'le çay öteki elde; peki bisikletle biraları nereye koymalı? Neyse, bir takım canbazlıklar, numaralarla yerleştirirsin kollarına. Ama tren ayrı bir dert. Trendeki yerini bacağını ayırıp alırsın, kolların şöyledir, Şu paketi şöyle çenenle tutarsın. Tepeden tırnağa sepet ve kutularla örtülürsün. Ve Tren yola çıkar. Biri tutar, eşyalarınız yerimi işgal ediyor der. Kaldırır eşyalarını, hiç sormadan başkasının yerine koyar. Biri alır, başka yere atar. Bir kargaşalıktır gider. Eşyaların havada uçuşur. Biri seni dışarı atmak ister. Biri kondoktörü çağırır. Fakat ne yapabilirsin? *(Duruş)* Ben dayak yemiş eşek gibi, aptal aptal bakarım. *(Duruş)* Bak bir de şu halimi dinle. Neyse patırdı-gürültü, sayfiyedeki eve varırım. Sanırsın ki bu çalışmam güzel bir yemek ve soğuk birayla mükâfatlandırılacak, değil mi? Ve birazcık da şekerleme - bir uyku? Ama ne gezer? Karım çoktan pusuya yatmıştır. Tam ben çorbamı yudumlıyacakken o pençesini atmıştır bile. "Acaba dansa yahut amatör bir sayfiye tiyatrosuna gidemez miyiz?" Hayır, diyemezsin tabii. Gidersin tiyatroya. "Aile faciası" yahut ona benzer bir oyun oynuyorlardır. Ölmekten başka bir şey istemiyecek kadar hasta hissedersin kendini. Eğer dansa gitmişsek, vaktin karınla dansedecek bir herif aramakla geçer, olmadı mı kendin girişirsin karınla Kadril'e! Eve döndüğün zaman, vakit gece yarısını geçmiştir. Islak

bir paçavraya dönmüşsündür ama nihayet kendi kendinesindir. Soyunup yatağa yatarsın. Gözlerini yumarsın. Uyku! Harika! *(Duruş)* Ne şairane, değil mi? Çocuklar çığlık atmıyor, karından uzaksın – nihayet! İnsan başka ne ister? Uyumaya doğru gidersin. *(Duruş)* Nedir o? Hm! Sivrisinekler! Allah kahretsin! *(Yumruğunu eline vurur)* Mısır Vebası! İspanyol Engizisyonu felâketi! Sivrisinekler! *(Sivrisinek vızıltısını taklit eder)* Ne acıklı bir ses değil mi bu? Üstelik Hüzün dolu bir ses. Sanki özür diliyor gibidir. Ama bu iğrenç mahluk bir soktu mu, artık bir saat, tırmık tırmık kaşınırsın. Ne yaparsm. Ne yaparsın? Sigara? Sivrisinekleri öldürmek? Tepeden tırnağa örtünmek? Hiç biri fayda etmez. En iyisi onlara kendini teslim edersin. Bırak artık yesinler seni. *(Duruş)* Tam bu sırada başka bir azap başlar. Karının misafirleri gelmiştir aşağıya. Sopranolar. Tenorlar. Bu cins, gündüz uyur, geceleri amatör - konserleri için prova yaparlar. Sivri sinekler onlardan daha zararsızdır. *(Bir şarkıya başlar).*

Söyle bana, Oo söyleme bana
Gençliğin gitti havaya!

Domuzlar! Bu seslerden biraz olsun kurtulmak için bir yol buldum. Baş parmağımla vuruyorum – şuraya, şakağıma – Şöyle – onlar gidene kadar. Dörde değin otururlar. Onlar gider gitmez, karım odama hamle edip bendenizden kanunî hakkmı talep eder!

Bütün gece o tenorlarla şarkılar söylemiş, bu yüzden aşka gelmiştir. Rahatlama peşindedir. Aziz dostum karım bu halle odama hamle ettiğinde, korkudan, soğuk terler döküyorum. Bir bardak su daha verebilir misin? *(Duruş)* Bütün gece gözünü kırpmadan altıyı bulur, sonra istasyona yollanırsın. Hava soğuk ve çamurludur. Sislidir. Geç kalmamak için koşarsın. Ve nihayet ulaşırsın şehre.. Ve herşey yeniden başlar. İşte sevgili dostum, bir hayat ki Allah düşmanımı bile vermesin. Korkunç. Hastalıklara uğradım bu yüzden. Mide ekşimesi, astım, hazımsızlık; daima bir herze. Gözlerime bile duman iniyor. İster inan, ister inanma: beynim iyice bozuldu. *(Omuzunun üstünden sinirli sinirli bakar)* Karıma bir şey söylemedim ama, bir ruh doktoruna göstermeliyim kendimi. İçimi bir şeyler kemiriyor, yahut şeytan içime girmiş sanki! Ne zaman öfkelensem, hırslansam; sivrisinekler ısırsa, tenorlar şarkı söylese, gözlerim kararıyor, ayağa fırlayıp, evin içinde dört dönmek: "Kan! Kan içmeliyim" diye bağırasım geliyor, deliler gibi. Öyle anlarda birini bıçaklamak, yahut bir sandalyeyle kafasını kırmak istiyorum. *(Daha sâkin)* İşte sayfiyede yaz! Kimse de bana hak vermiyor bu konuda, kimseler işin içindeki kahredici noktayı görmüyor. Hattâ gülüyorlar. Ve ben halâ yaşıyorum, anlıyor musun, halâ yaşamak istiyorum. Bu bir fars değil, trajedi! *(Duruş)*

Tabancanı vermiyorsun ama, hiç olmazsa bana hak ver.

MURAŞKİN: Tabii hak veriyorum!

TOLKAÇOF: Görüyorum. Neyse, Allaha ısmarladık! Daha balık ezmesi, sucuk ve – evet diş macunu alacağım, istasyona varmadan önce.

MURAŞKİN: Tam olarak, nerede oturuyorsun?

TOLKAÇOF: Leş körfesinde.

MURAŞKİN: Sahi mi? O halde orada oturan Olga Finberg'i tanırsın.

TOLKAÇOF: Evet, tanışmıştık. Biliyorum.

MURAŞKİN: Çok güzel! Bana büyük bir iyilik etmiş olursun –

TOLKAÇOF: Nedir o?

MURAŞKİN: Her halde bana küçük bir yardımda bulunmak istersin değil mi?

TOLKAÇOF: Nedir o?

MURAŞKİN: Bir dost olarak: yalvarıyorum sana. Önce, Olga Finberg'e, tabii, selâmlarımı söyle. Sonra küçük bir emanetimi kendisine ver. İstediği dikiş makinasını aldım, ama kimseyi bulamadığımdan bugüne kadar gönderemedim. Götürürsün değil mi? Oh, bir şey daha. Bir kanarya kafesi – tabii kanarya da içinde. Aman dikkat et, küçük kapısı kırılmasın! Ne diye bana öyle bakıyorsun?

TOLKAÇOF: Dikiş Makinası.. Kanarya Kafesi.. Kanarya.. Saka.. Keten kuşu..

MURAŞKİN: N'oldu sana İvan? Yüzünü al bastı!

TOLKAÇOF: *(Tepinir)* Ver dikiş makinasını! Nerde kanarya kafesi? *(Bağırır)* Sen de atla

sırtıma! ikiye böl beni! Ye beni! Canımı al! *(Yumruklarını sıkar)* Kan! Kan içmeliyim.

MURAŞKİN: Delirdin mi?

TOLKAÇOF: *(Üzerine eğilir)* Kan! Kan içmeliyim!

MURAŞKİN: *(Korkuya uğrar)* Delirdi! *(Bağırır)* Petruşa! Maria! Nerdesiniz! İmdat! *(Uşaklar görünmez).*

TOLKAÇOF: *(Muraşkini odanın içinde kovalayarak)* Kan! Kan içmeliyim! Kan içmek istiyorum!

(Diye devam ederken).

PERDE

AYI

BİR PERDELİK ŞAKA
(1888)

KİŞİLER

BAYAN POPOV : Dul, Mülk sahibi, ufak tefek, gamzeli

BAY GRİGORY SMİRNOV : Çiftçi, orta yaşlı

LUKA : Bayan Popov'un uşağı, yaşlı

BAHÇIVAN

ARABACI

YANAŞMA

Bir oturma odası. Bn. Popov derin bir üzüntü içinde, elindeki fotoğrafa bakmakta, Luka da teselliye çalışmaktadır.

LUKA : Bu yaptığınız doğru değil han'fendi, kendinizi harap ediyorsunuz. Ahçı, hizmetçiyle beraber çilek toplamağa gitti. Kedi, her zamanki gibi avluda kuş avluyor. Yaşayan her varhk mutluluk içinde. Sizse Manastırdaymış gibi, üzüntü içinde, kendinizi eve kapattınız. Hiç bir şeyden zevk almıyorsunuz. Gerçek bu, han'fendi. Bir yıldır kapıdan dışarı adım atmadınız.

POPOV : Hiçbir zaman da atmıyacağım, Luka, hiç bir zaman! Dışarı çıkmam için de bir sebep yok zaten. Benim için yaşamanın anlamı kalmadı. O mezarda. Ben de kendimi diri diri bu eve gömdüm. İkimiz de mezardayız artık.

LUKA : Saçmalıyorsunuz han'fendi. Artık sizi dinlemek istemiyorum. Bay Popov öldü. Bunun için ne yapabiliriz? Kader bu. Allahın isteği. Siz, size düşeni yaptınız. Ağladınız, matem tuttunuz. Ama her şeyin bir sınırı vardır. Ömürünüz boyu, ağlayıp, sızlayacak

değilsiniz ya? Benim de karım öldü. Bir ay, durmadan ağlayıp, üzüldüm. Ama, o kadar. Ömrümce ağlayıp sızlayacak değildim ya! Hem değer miydi buna? *(iç çeker)* Sonra komşularınızı da unuttunuz han'fendi! Hem ziyaretlerine gitmiyorsunuz, hem de gelmelerine müsaade etmiyorsunuz. İkimiz de tıpkı bir çift örümcek gibiyiz, benzetmemi mazur görün, gerçekten örümcek gibi yaşıyoruz. Gün yüzü gördüğümüz yok. Etrafımız, bütün kasaba, iyi insanlarla dolu oysa.. Ridlov'da bir Alay var. Subaylarıda çok yakışıklı. Genç kızlar gözlerini ayıramıyorlar. Kampta her cuma balo veriliyor. Askeri bando hemen her gün çalıyor hafta içinde. Ne dersiniz han'fendi? Gençsiniz, güzelsiniz. Eğlenecek çağdasınız. On yıl sonra kendinizi subaylara göstermek isteyeceksiniz ama, iş işten geçmiş olacak.

POPOV : *(ciddi)* Bana bir daha bu konulardan söz etme Luka! Bay Popov öldüğü günden beri hayatın benim için boş bir rüya olduğunu biliyorsun. Benim, yaşadığımı sanıyorsun ama, zavallı, cahil Luka; yanılıyorsun. Ben ölüyüm, mezardayım. Hiçbir zaman gün yüzü görmiyeceğim. Bu üstümdeki matemlikleri, karaları çıkarmıyacağım. Anlıyor musun Luka? Bırak, Popov'un ruhu, onu ne kadar sevdiğimi görsün. Evet, biliyorum, sen de biliyorsun, bana iyi davranmazdı, zulmederdi; vefasızdı da. Ama ne çıkar? Ben ona daima sadık kalacağım; hepsi bu kadar.

Kendisini nasıl sevdiğimi göstereceğim. Ve bir gün, bundan daha iyi bir dünyada, öbür dünyada, nasılsam, öyle bulacak beni.

LUKA : Burada inliyeceğinize, bahçede biraz yürüyüşe çıkın. Yahut Tobi'yi arabaya koşsunlar; bir gezinti yapın; komşularınıza gidin.

POPOV : *(Kapanır)* Oh, Luka!

LUKA : Evet han'fendi. Ne söyledim Han'fendi? Hay Allah!

POPOV : Tobi! Tobi dedin! Bu atı deli gibi severdi. Beni komşulara götürdüğü zaman hep Tobi'yi koşardı arabaya. Hatırlıyor musun, ne güzel sürerdi. Ne yakışıklı, ne kuvvetliydi. Yularları kudret ve sağlamlıkla çekişi halâ gözlerimin önünde. Tobi! Söyle, Tobi'ye bugün, her zamankinden fazla yulaf versinler!

LUKA : Peki han'fendi.

(Kapı zili çalınır).

POPOV : Kim olabilir? Söyle, evde yokum!

LUKA : Pekalâ han'fendi. *(çıkar).*

POPOV : *(Tekrar resme dikkatle bakar)* Göreceksin, Popov'um, bir kadın, bir eş, nasıl sever, nasıl bağışlar? Ölüm bizi ayırıncaya; hayır, daha da öte; Ölüm bizi birleştirinceye kadar! *(Birden gözyaşları arasında tebessüm eder)* Utanmıyor musun Popov ? İşte, küçücük karın, her zamanki gibi iyi ve sadık olmakta berdevam. Kendini bu eve kapatarak, kendi ölümünü-bekleme kararına da sadık, taki sen - bütün bunlar seni utan-

dırmıyor mu huysuz çocuk? Berbat bir adamdın, biliyorsun. Vefasızdın. Kavga eder, beni yalnız bırakır, haftalarca görünmezdin. *(Luka girer)*

LUKA : *(Öfkeli)* Biri gelmiş sizi görmek istiyor han'fendi. Diyor ki mut.....

POPOV : Kocamın öldüğü günden beri kimseyle görüşmediğimi söylemişsindir sanırım.

LUKA : Evet han'fendi. Söyledim han'fendi. Fakat dinlemedi han'fendi. Çok acele diyor.

POPOV : *(Tiz bir sesle)* Kimseyi göremem!

LUKA : Lâf anlamıyor Han'fendi? İlendi, yemin etti ve zorla eve girdi. Tam bir canavar han'fendi. Şimdi yemek odasında.

POPOV: Yemek odasında mı? Gösteririm ona ben! Derhal buraya getir! *(Luka çıkar. Birden gene hüzünlenir).*

Neden bunu yaparlar bana? Niçin, matemimi bozup, insivama dîvetsiz girerler? *(İç çeker)* Korkarım bir manastıra kapanmam gerekecek: Evet evet; bir manastıra kapanmalıyım mutlaka.

(Smirnov ve Luka girerler).

SMİRNOV: *(Lukaya)* Ahmak! Budala! Çok konuştun! *(Bn. Popov'u gürür. Asîl.)* Kendimi size takdim etmek şerefine nail olabilir miyim? Grigory Smirnov, toprak sahibi, emekli topçu teğmeni. Eğer huzur ve sessizliğinizi bozdumsa beni bağışlayın hanımefendi. Fakat işim çok acele ve ağır.

POPOV: *(Elini vermekten kaçınır.)* Nedir efendim isteğiniz?

SMİRNOV: Kendisiyle tanışmak şerefine nail olduğum müteveffa kocanızın, bendenize 1200 ruble borcu kalmıştı. Bunu ısbat edebilecek iki senet var elimde. Yarın bir banka borcunun faizini ödemek zorundayım. Bu sebepten ötürü, mezkûr borcu ödemenizi rica ediyorum hanımefendi.

POPOV: 1200 Ruble demek? Fakat ne oldu da bu parayı borçlandı size kocam?

SMİRNOV: Yulafı daima benden alırdı bayan.

POPOV: *(Luka'ya, iç çekerek)* Söylediğimi unutma Luka! Tobi'ye bugün her zamankinden daha çok yulaf versinler.

(Luka çıkar) Azizim bay - neydi adınız?

SMİRNOV: Smirnov, hanımefendi.

POPOV: Azizim bay Smirnov, kocamın size olan borcu, son meteliğine kadar ödenecektir. Fakat bugün beni bağışlamalısınız bay - neydi adınız?

SMİRNOV: Smirnov, hanımefendi.

POPOV: Evet bay Smirnov, elimde, maalesef, para yok bugün. *(Smirnov konuşmak ister)* Yarın, bay Smirnov, hayır öbürgün daha iyi. Kâhyam şehirden gelecek o gün. Bakarız; borcumuz neyse verir. Fakat bugün imkânsız. Ayrıca, kocam öleli bugün tam 7 ay oluyor. Böylesi birgünde para işlerini düşünemiyecek kadar üzüntülü olduğumu kabul edersiniz, her halde.

SMİRNOV: Eğer bu parayı şimdi vermezseniz, malımı - mülkümü haczedecekler.

POPOV: Paranızı alacaksınız. *(Smirnov teşekkür*

edecekken) Yarın. *(Smirnov tekrar konuşmak ister)* Daha doğrusu, öbür gün.

SMİRNOV: Paraya öbür gün değil, bugün ihtiyacım var.

POPOV: Özür dilerim bayy -

SMİRNOV: *(Bağırır)* Smirnov!.

POPOV: *(Tatlılıkla)* Evet... fakat parayı bugün alamazsınız.

SMİRNOV: Ama beklemeğe tahammülüm yok.

POPOV: Lütfen anlayışlı olun Elimde para olmayınca nasıl veririm?

SMİRNOV: Demek paranız yok?

POPOV: Evet, param yok.

SMİRNOV: Emin misiniz?

POPOV: Tabii.

SMİRNOV: Pekalâ. Bunu bir tarafa yazayım! *(Omuz silker)* Bir de benden soğuk kanlı olmamı isterler! Yolda vergi tahsildarına rastladım. Adam "Neden hep böyle terssiniz" dedi bana. Ters! Nasıl ters olmıyayım Allah aşkına? Paraya ihtiyacım var. Hem çok ihtiyacım var. Meselâ dün sabah sabah, evden çıktım. Bütün bana borcu olanlara baş vurdum.Kimse borcunu vermedi. Yorgun argın indiğim bir küçük handa, geceyi, bölük pörçük uyuyarak, bir votka fıçısının dibinde geçirdim.. Sonra yol boyu "nihayet, nihayet para alacağım" diye sayıklayarak, evden 50 millik mesafeyi aşıp buraya geliyorum, bir de bakıyorum siz o havalarda değilsiniz! Bir sürü lâf sunuyorsunuz, para yerine. Nasıl ters olmıyayım Allahım?

POPOV: Sanırım size durumumu açıkça anlattım bay Smirnov. Kâhyam geldiği an paranızı alacaksınız.

SMİRNOV: Kâhyanızın cehenneme kadar yolu var! Bu benzetmemi bağışlayın. Fakat ben sizi görmeğe geldim, Kâhyanız olacak herifi değil!

POPOV: Bu ne biçim dil, bu ne biçim konuşma? Bir hanımla böyle konuşulmaz. Sizi fazla dinleyemem! *(Çabucak çıkar.)*

SMİRNOV: Para işlerini düşünemiyecek durumdaymış. Lâf! *(Taklit eder)* "Kocam öleli tam yedi ay oldu!" Hıh! Bana ne? *(Arkasından bağırır)* Bu faiz ödenecek mi, ödenmeyecek mi bankaya? Sana basit bir soru soruyorum: Bu para ödenecek mi, ödenmeyecek mi? Yok, kocan ölmüşmüş yok durumun kötüymüş, yok kâhyam bllmem nereye gıtmişmiş, yok şu, yok bu! Bana ne bütün bunlardan! Ha? Ne yapmamı istiyorsun? Kendimi kaldırıp atayım mı bir yerlerden? Kafamı duvarlara mı vurayım? Bir balona mı binip kaçayım? Öteki borçlu heriflerden haberin yok senin! Gruzdeff'e gittim, evde yok. Yoroşeviç'e baktım, herif bir yerlere saklanmış. Kuritsin'i buldum. Öyle kavga ettik ki, herifi pencereden aşağı attım. Listemdeki herkese gittim, metelik bile alamadım. Sonra size geldim -Allah kahretsin- bu benzetmeyi bağışlayın - Umurunuzda bile değil. *(Yavaşça, kendi kendine)* Tabii, kabahat bende! Hepsine yüz verdim, gerçek bu! Fakat gösterirm

onlara! Buna da! Parayı alıncaya kadar burada oturacağım. *(Öfkeyle titrer)* Öfke içindeyim. Hem de öfkenin dikalâsı. Bütün sinirlerim tepeden tırnağa kadar ayakta. Nefes alamıyorum. Bayılacağım her halde. Hey kimse yok mu orada?

(Luka girer)

LUKA: Buyurun efendim. Bir şey mi istediniz?

SMİRNOV: Su, su! Yok, votka getir! *(Luka çıkar)* Şu mantığa bak! Bir zavallı yaratığa para lâzım, buna korkunç derecede ihtiyacı var. Ve nerdeyse kendini asacak; bu kadın, bu süt kuzusu, tutmuş parayı ödemiyor. Neden? Çünkü, gerçekten o havalarda değilmiş! Ah, şu kadın mantığı! İşte bu yüzden sevmem kadınları, onlarsız görürüm işimi. Bir kadınla konuşmak mı? Bir barut fıçısı üzerinde oturmayı tercih ederim. Onları düşünürken tüylerim diken diken oluyor. Kadınlar! Şiirin, hüznün yaratıkları! Birini karşımda gördüm mü, deli oluyorum, her tarafıma kaşıntılar basıyor, "İmdat!" diye bağırasım geliyor. *(Luka girer. Smirnov'a bir bardak su uzatır.)*

LUKA: Han'fendi hastalandı efendim. Kimseyi görmek istemiyor.

SMİRNOV: Defol! *(Luka çıkar)* Han'fendi Hastalanmış! Kimseyi görmek istemiyormuş! İyi beni ister görsün, ister görmesin; ama ben buradayım. Paramı verinceye kadar da buradan ayrılmıyacağım. Bir hafta boyunca hasta olsan, bir hafta boyunca buradayım! Bir yıl hasta olsan, bir Yıl! Bana o dul kadın

numaralarını, talebe kız gülücüklerini yutturamazsın! Bilirim o gamzeleri, gülücükleri ben! *(Pencereden bağırır)* Semyon, çöz atları! Burada kalıyoruz. Söyle onlara, atlara yulaf versinler. Evet, yulaf, aptal herif, ne sandın? *(Pencereden çekilir)* Ne aksilik! Aksiliğin dikalâsı! Dün gece hiç uyuyamadım. Bugün de hava cehennem sanki. Bir Allahın belâsı da çıkıp para vermedi. Bu yaslı eksik etek de "havam yok" diyor.. Başım ağrıyor. Nerde şu... *(Bardağı diker, fışkırtır)* Puuh! Su! Hey, buraya bak! *(Luka girer)*

LUKA: Buyurun efendim, bir şey mi istediniz?

SMİRNOV: Nerede senden istediğim o iğrenç votka? *(Luka çıkar. Smirnov oturur. Üstüne başına bakar)* Of!. Şu halime bak. Biri tüy dikse üstüme bari! Yıkanmamış, taranmamış, traşsız; yeleğim samana batmış, üstüm başım toz içinde. Küçük hanımefendi beni eşkiya falan sanmıştır herhalde. *(Esner)* Sanırım bu halle salona girmek pek yakışık almadı, ama umurumda bile değil. Ben ziyaretçi değil alacaklıyım. Yani en hoşlanılmayan misafir; ölüm'den sonra.

(Luka girer)

LUKA: *(Votkayı uzatır)* Bakıyorum, eve iyice yerleşmişsiniz, efendim.

SMİRNOV: Ne?!

LUKA: Bir şey efendim, bir şey yok!

SMİRNOV: Allahın belâsı, kiminle konuştuğunu sanıyorsun? Kapa çeneni!

LUKA: *(Çıkarken)* Eve belâ indi sanki. Bu herifi mutlak şeytan göndermiştir. *(Çıkar)*

SMİRNOV: Amma öfkeliyim ha! Bütün dünyayı tuzla buz edesim geliyor. Gene hastalanıyorum. Hey buraya bak.

(Bayan Popov girer)

POPOV: *(Yere bakarak)* Bu muhkem yalnızlığımda, çoktandır insan sesini unutmuştum bay Smirnov. Hem bu bağırtılara gelemem ben. Rica ederim sükûnetimi bozmayın.

SMİRNOV: Pekâla. Verin paramı gideyim.

POPOV: Size kaç defa söyledim, gene de söylüyorum Bay Smirnov. Param yok. Öbürgüne kadar beklemeniz gerek; Anlamanız için davul mu çaldırayım?

SMİRNOV: Ben de size kaç defa söyledim; gene söylüyorum: Benim bu paraya ihtiyacım var. Öbürgün çok geç olur. Eğer bu parayı Şimdi vermezseniz, yarın sabah kendimi asmak zorunda kalacağım.

POPOV: Size param yok diyorum, amma tuhafsınız!

SMİRNOV: Demek ödemiyorsunuz ha?

POPOV: Ödeyemiyorum Bay Smirnov.

SMİRNOV: O halde ben de buradan bir yere ayrılmıyorum! *(Yere oturur)* Madem öbürgün vereceksiniz, ben de öbürgüne kadar burada otururum. *(Duruş. Yerinden fırlar)* Bana bakın, ben yarın bu parayı ödemek zorunda mıyım, değil miyim? Yoksa şaka yaptığımı mı sanıyorsunuz?

POPOV: Lütfen bağırmayın bay Smirnov, burası ahır değil!

SMİRNOV: Kim dedi size ahır diye? Ben bu parayı yarın ödemek zorunda mıyım, değil miyim?

POPOV: Bay Smirnov, bir "hanımefendinin" huzurunda nasıl konuşulacağını bilmiyor musunuz?

SMİRNOV: Hayır bayan! Bir "hanımefendi"nin huzurunda nasıl konuşulacağını, nasıl davranılacağını bilmiyorum!

POPOV: Tam düşündüğüm gibi! Size baktığım zaman ne hissediyorum biliyormusunuz? Iıı! Hele konuştunuz mu, anlıyorum ki, bir bayanla konuşmasını bilemiyecek kadar kabasınız.

SMİRNOV: Hanımefendi Fransızca mı döktürmemi isterlerdi acaba? "Enchante, Madame! Merci beaucoup, paramı ödemediğiniz için, Madame! Pardonez moi eğer sizi rahatsız ettiysem, Madame! Ne charmante görünyorsunuz bu mateminizle, Madame!"

POPOV: Gülünç oluyorsunuz bay Smirnov.

SMİRNOV: *(Taklit eder)* "Gülünç oluyorsunuz bay Smirnov!" "Bir hanımla basıl konuşulacağını bilmiyorsunuz bay Smirnov!" Bana bakın, bayan Popov, sizin tanıdığınız yastıkkedilerinden daha çok kadın tanıdım ben. Onlar uğruna üç defa düello yaptım. On iki kadını ben bıraktım, dokuzu da beni. Evet bayan Popov, bir zamanlar ne budalalıklar yaptım: tatlı-değersiz fısıltılar, yerlere eğilmeler, çocuksu selamlar, zorlama neşeler; budalalığın türlüsünü! Sakın bana sevmeyi bilmediğimi söylemeyin. Üzüntüyü, hüznü, yağ gibi erimeyi, Aşk nedir, demeyin bana! Nedir özlemin ağrısı, nedir hüzün, nedir

yağ gibi erimek, zavallılaşmak? Ben de cayır cayır yandım bir zamanlar. Ben de ıstırap çektim. Servetimin yarısını kadınlara yedirdim. Kadınların toplum baskısından kurtulması uğruna çene yarıştırdım. Ama herşeyin bir sonu vardır sayın bayan! Yanan gözler siyah kirpikler, olgun kızıl dudaklar, gamzeli yanaklar, kalkıp inen göğüsler, yumuşak fısıltılar; yukarda mehtap, aşağıda göl: Bütün bu saçmalıklara metelik bile vermiyorum artık bayan Popov. Kadınların ne mal olduğunu anladım. Hepsi yalancı. Bütün davranışları sahte; konuşmalarının tümü dedikodu. Evet, sayın bayan, yaşlı veya genç, bütün kadınlar hatalı, bayağı, değersiz zalim, son derece mantıksızdırlar. Akıla gelince; bir serçe bile onlardan akıllıdır. Karşıdan baktımı, kabul ediyorum, çarpıcıdırlar. Karşıdan baktı mı, bütün kadınlar, belki, şiirdir, aşktır, tanrıçadır, melektir, ipektir, müslindir. Bir durma cennetler düşünürsün, karşıdan baktın mı? Ama ben kadının ruhuna, derinliklerine baktım, bayan Popov. Ne buldum biliyor musunuz? Bir Timsah! *(Bir sandalyenin arkalığını tutar, kırılır)* Beni isyan ettiren, bu timsahın, bir takım derin duyguları, sadece kendi tekeline alması; kendini aşk ülkesinin kraliçesi sanmasıdır. Kesin gerçek şu sayın bayan: eğer bir kadın fino köpeğinden başka bir şey severse, beni bacağımdan şu çiviye asın! Bir erkek için aşk ıstıraptır, fedakârlıktır. Oysa

kadın etrafınızda dönerir, kırıtır, sırıtır. Siz kadın olduğunuz için onları benden daha iyi tanırsınız. Şimdi elinizi vicdanınıza koyup söyleyin bana: hiç vefalı bir kadın gördünüz mü meselâ, ya da samimi? Yalnız cadılar değil mi? Bazıları doğuştan cadı'dırlar ya ötekiler? Haklısınız: Vefalı kadın bir hilkât garibesidir: Tıpkı boynuzlu bir kedi gibi!

POPOV: Öyleyse, vefalı olan kim peki? Aşkına sâdık? Erkek mi?

SMİRNOV: Evet bayan Popov, erkek. Hem de şeksiz - şüphesiz!

POPOV: *(Acı bir gülüşle)* Erkek! Erkek vefalı, ha? Bir yaşıma daha girdim! *(Hiddetle)* Bu sözü nasıl söyliyebiliyorsunuz bay Smirnov? Hangi sebebe dayanarak? Erkek mi sadıkmış? Müsaadenizle bir çift söz edeyim size. Tanıdığım bütün erkeklerin en iyisi rahmetli kocam Popov'du. Onu seviyordum. -Ve sevmeyi bilen kadınlar vardır bay Smirnov.-Ona gençliğimi, mutluluğumu, hayatımı, servetimi verdim. Ona tapındım- ama sonunda n'oldu? Bu erkeklerin en iyisi beni aldattı bay Smirnov. Hem bir kere değil, üstüste. Her zaman. Öldükten sonra çalışma masasının gözünde bir yığın aşk mektubu buldum. Daima, bensiz hafta tatilleri yapar, benim paramı harcardı. Gözümün önünde başka kadınlarla kırıştırırdı. Buna rağmen, bay Smirnov, ben ona sadık kaldım. Kendimi diridiri bu eve gömdüm. Ömrümün sonuna kadar da yasını tutacağım.

SMİRNOV: *(İstihfafla güler)* Beni bunlara inanacak kadar aptal sanıyorsunuz her halde? ... Kendimi diri-diri bu eve gömdüm! Ömrümün sonuna kadar! "Ne zamana kadar?" Taki bir küçük şair yahut bıyıkları yeni terlemiş genç subay, al küheylânıyla kapınıza varıp, "sakın burası, kocasına olan büyük aşkından ötürü, kendini diri-diri eve gömen esrarengiz Tamara'nın evi olmasın? Erkek görmeye yemin etmiş hani" deyinceye kadar, ha?

POPOV: *(Hiddetle)* Ne cesaretle, ne cesaretle benim.

SMİRNOV: Evet, kendinizi buraya diri diri gömmüşsünüz ama bayan Popov, burnunuzu pudralamayı da unutmamışsınız.

POPOV: *(Hiddetle)* Bu ne cesaret? Bu ne.

SMİRNOV: Kim bağırıyor şimdi, ha? Siz! Neden? Dobra dobra konuştuğum için. Sizi tam on ikiden vurduğum için. Lütfen bağırmayın, ben kâhyanız değilim!

POPOV: Ben değil, siz bağırıyorsunuz! Of, rahat bırakın beni!

SMİRNOV: Paramı verin, bırakayım.

POPOV: Size beş para vermiyeceğim!

SMİRNOV: Ya, demek öyle!

POPOV: Evet, öyle! Hadi defolun şimdi! Yalnız bırakın beni!

SMİRNOV: Hey, hey, ben kocanız değilim. Bırakın böylesi numaraları. *(Oturur)* Sevmem bu numaraları ben!

POPOV: *(Öfkeyle)* Bak, bak; bir de yere oturuyor!

SMİRNOV: Evet doğru, oturuyorum!

POPOV: Hemen çıkıp gitmenizi istiyorum!

SMİRNOV: Önce paramı verin! *(Kendi kendine)* Of, amma öfke bastırdı gene be!

POPOV: Küstah!. Sizinle konuşmak istemiyorum artık. Defolun! *(Duruş)* Gidiyor musunuz?

SMİRNOV: Hayır!

POPOV: Hayır mı?!

SMİRNOV: Hayır!

POPOV: Allah lâyığını versin! Luka! *(Luka girer.)* Baya yolu göster Luka!

LUKA: *(Yaklaşır)* Afedersiniz efendim.. Sizden rica edeceğim, hm, çıkmanızı, efendim şimdi, hm–

SMİRNOV: *(Ayağa fırlar)* Kapa çeneni ihtiyar bunak! Kiminle konuştuğunu sanıyorsun? Un-ufak ederim şimdi seni!

LUKA: *(Kalbini tutarak)* Allahım acı bize! Bizi-koru! *(Bir koltuğa düşer)* hastalanıyorum, nefes alamıyorum!

POPOV: Daşa nerede? Daşa! Daşa, çabuk buraya gel! *(Zili çalar)*

LUKA: Herkes çilek toplamağa gitti. Evde yalnız ben varım–Su, su fena oluyorum!

POPOV: *(Smirnov'a)* Defol buradan!

SMİRNOV: Biraz nâzik olamaz mısınız bayan Popov?

POPOV: *(Yumruklarını sıkar, tepinir)* Size karşı mı? Siz vahşi bir hayvansınız, yabanisiniz!

SMİRNOV: Ne? Ne dediniz bakayım?

POPOV: Siz vahşi bir hayvansınız, yabanisiniz, dedim!

SMİRNOV: *(Üzerine yürür)* Benimle böyle konuşmağa ne hakkınız var?

POPOV: Nasıl konuşmağa?

SMİRNOV: Hakaret etmeğe, bayan!

POPOV: N'olur hakaret edersem? Sizden korkacağımı sanıyorsanız aldanırsınız!

SMİRNOV: Kadın olduğunuz için bu hakareti ödemekten kurtulacağınızı sanmayın Şiirin, hüznün yarattığı nâzenin, ha? Bunun altında kalmam ben. Sizi düelloya davet ediyorum!

LUKA: Acı bize Allahım, koru bizi! Su!

SMİRNOV: Vuruşacağız!

POPOV: Beni gene korkutmağa mı çalışıyorsunuz. İri yumruklarınız, boğa sesli olduğunuz için, ha? Ayı! Siz bir ayısınız!

SMİRNOV: Kimse cezasını görmeden Grigory S. Smirnov'a hakaret edemez. Hattâ kadın bile olsa!

POPOV: *(Onun sesini bastırmağa çalışarak)* Ayı Ayı, ayı!

SMİRNOV: Kadın erkek müsavidir, deriz hep değil mi? Güzel! Bundan böyle sadece erkek ödeyemeyecek hakaretlerin cezasını. Sizi düelloya–

POPOV: *(Haykırır)* Pekâla! Düello mu istiyorsunuz? Buyurun vuruşalım öyleyse!

SMİRNOV: Vuruşalım! Şimdi ve burada!

POPOV: Burada ve şimdi ha? Pekâla Kocamın tabancalarını alıp geliyorum. *(Yürür. Sonra döner)* Onun tabancasiyle şu aptal kafanızı kurşunlamak büyük bir zevk olacak. Au revoir! *(Çıkar)*

SMİRNOV: Onu bir ördek gibi yere sereceğim. Ben ne sünepe bir şair, ne bıyıkları yeni terlemiş bir çocuğum! Hayır efendim, bu zayıf yaratıklar umurumda bile değil.

LUKA: Efendim, beyefendi! *(dize gelir)* Bu ihtiyar adama bir iyilikte bulunun lütfen; çıkıp gidin buradan. Yaptıklarınız yetti. Korkudan öldürecektiniz beni. Şimdi de düel–

SMİRNOV: Evet, düello! Kadın - erkek müsavatı budur işte! Budur işte kadınların toplum zincirlerinden kurtuluşu! Prensip olarak, onu ördek gibi vururum be! Fakat ne kadın yahu! *(Taklit eder)* "Kocamın tabancasiyle şu aptal kafanızı kurşunlamak.." Yanakları al al, gözleri parıl-parıldı üstelik. Ve allah şahittir, düelloyu kabul etti. Böylesi kadına şimdiye kadar hiç rastlamadım.

LUKA: Beyefendi, efendim! N'olur gidin artık. Ömrüm boyunca duacınız olurum.

SMİRNOV: *(Aldırmaz)* Ne kadın be! *(Islık çalar)* Tam kadın! Ne mızırdıyor, ne zırlıyor. Ateş-barut sanki. Sanki top-tüfek! Böylesi bir kadını vurmak ayıp olur.

LUKA: *(Ağlar)* Lütfen beyefendi, gidin lütfen!

SMİRNOV: *(Önceki gibi)* İşin tuhafı sevdim bu kadını yahu! Gamzelerine, herşeyine rağmen. Sevdim. Alacağımdan bile vaz geçeceğim nerdeyse. Öfkem uçup gitti. Ömrümde böyle kadın görmedim. *(Bayan Popov, tabancalarla girer).*

POPOV: İşte tabancalar bay Smirnov. Fakat önce

bana nasıl kullanılacağını gösterin. Şimdiye kadar hiç kullanmadım. Elime almadım hiç.

LUKA: Allahım acı bize! Gidip bahçıvanla arabacıyı bulayım. Allahım nereden uğradık bu belâya? Oh Allahım! *(Çıkar)*

SMİRNOV: *(Tabancaları inceler)* Bakın, bir kaç cins tabanca vardır. Biri, Mortimer markadır ki, kapsül atar, daha çok düello için kullanılır. Sizinkiler ise Smith-Vesson, hemde en mükemmelinden. En az doksan rubledir değeri.. Böyle tutacaksınız. *(Kendi kendine)* Allahım ne gözler yakıp yandırıyor beni!

POPOV: Böyle mi?

SMİRNOV: Evet, öyle. Horozu kaldırırsınız. Şöyle nişanlarsınız hedefi: baş yukarda, kol ilerde: gerili; böyle. Sonra parmağınızı buraya, tetiğe basarsınız. Hepsi bu kadar. Asıl olan soğuk kanlı olmak; acele etmeden nişan almaktır. Elinizin titremesini de önleyin.

POPOV: Anladım. Fakat, eğer burası düelloya elverişli değilse, bahçeye çıkabiliriz.

SMİRNOV: Çok iyi olur. Yalnız size şunu söyliyeyim ki ben havaya ateş edeceğim.

POPOV: Havaya mı Bu da nereden çıktı? Niçin?

SMİRNOV: Şey - çünkü - özel sebeplerden..

POPOV: Korktunuz mu yoksa? *(İçten güler)* Bu işten kurtulamazsınız bay Smirnov. Ben hazırım. Kellenize bir delik açmadan içim rahat etmiyecek. Beni takibedin!.. N'oldu, korktunuz mu?

SMİRNOV: Evet, korktum.

POPOV: Hadi canım; N'oldu size böyle?

SMİRNOV: Şey - Hm. - bayan Popov - ben - hm - sizden hoşlandım.

POPOV: *(Acıyla güler)* Hey Allahım, benden hoşlanmış; şu işe bak?! Zavallı! *(Kapıyı gösterir)* Gidebilirsiniz bay Smirnov.

SMİRNOV: *(Çabucak tabancayı bırakır, şapkasını alır. Kapıya yürür. Sonra döner. Konuşmadan karşılıklı bakışırlar. Sonra ihtiyatla yaklaşır Smirnov)*. Bakın bayan Popov. Halâ bana kızıyor musunuz? Ben de kızgınım ama, buna rağmen, görüyorsunuz - söylemek istediğim - bu yönden - işin aslı *(Bağırır)* Eğer sizi sevmişsem, Allah kahretsin, suç bende mi? *(Sandalyanın arkalığını tutar, kırılır)* Hay Allah, amma da sırçaymış eşyalarınız! Sizden hoşlandım. Anlıyor musunuz beni? Hattâ size âşık bile olabilirim.

POPOV: Sizden nefret ediyorum! Defolun buradan!

SMİRNOV: Ne kadın! Böylesini asla görmemiştim. Oh mahvoldum, olanlar oldu bana; kapana kısılmış fare gibiyim.

POPOV: Çıkın gidin bu evden, yoksa vururum!

SMİRNOV: Vurun!. Ne saadettir bu kadife ellerin ateşlediği tabancayla vurulmak; bu büyülü gözlerin bakışları altında ölmek! Mecnuna döndüm. Biliyorum; çabuk karar vermelisiniz. Bir saniye düşünün, sonra karar verin. Çünkü buradan çıktım mı bir daha geri gelemiyeceğim. Karar verin! Ben yakışıklı bir adamım; toprak sahibi bir centilmen de, di-

yebilirim. On bin: yıllık gelir. Sağlam ahır. Havaya bir metelik atın, tam ortasından vururum. Benimle evlenir misiniz?

POPOV: *(Kızgınıkla tabancayı sallar)* Bırakın bunları şimdi. Hadi düelloya! Alın tabancanızı!

SMİRNOV: Mecnun gibiyim. Hiç bir şey anlıyamıyorum. *(Bağırır)* Hey buraya bak! Nerede votka?

POPOV: Ne mazeret, ne tehir! Düellouya!

SMİRNOV: Mecnun'a döndüm. Aşığım! Tam manasiyle aşığım! *(Bn. Popov'un eline kuvvetle sarılır, kadın inler)* Sizi seviyorum! *(Diz çöker)* Kimseyi böylesine sevmedim. On iki kadın bıraktım; dokuzu beni bıraktı. Fakat hiç birini sizin kadar sevmedim. Cayır cayır yanıyorum. Yağ gibi eriyorum. Zavallılaşıyorum. Bir budala gibi dize geldim ve deste izdivacınızı talep ediyorum. Utanılacak bir şey bu, rezalet! Beş yıldır aşık olmamıştım. Hep karşı durdum. Fakat şimdi birden bire dize düştüm; tam bir skandal! Desti izdivacınızı talebediyorum. Kabul ediyor musunuz, etmiyor musunuz? Demek etmiyorsunuz? Peki etmeyin! *(Kalkar, kapıya yürür)*.

POPOV: Ben bir şey söylemedim!

SMİRNOV *(Durur)* Ne?

POPOV: Yok bir şey, gidebilirsiniz. Şey, hayır, bir dakika! Hayır, gidebilirsiniz. Gidin! Sizden iğreniyorum! Fakat, bir saniye!. Oh,

ne kadar hiddetliyim, bir bilseniz. *(Tabancayı masaya fırlatır)* Bu pis şeyi tutmaktan parmaklarım uyuştu. *(Mendilini parça parça yırtar)* Halà ne duruyor musunuz orada? Çıkın gidin buradan!

SMİRNOV: Allahaısmarladık!

POPOV: Gidin, gidin, gidin! *(Bağırır)* Nereye gidiyorsunuz? Durun bir dakika! Hayır, hayır, tamam, gidin artık. Deli olacağım. Yaklaşmayın bana, yaklaşmayın bana!

SMİRNOV: *(Yaklaşmaktadır)* Ben de kendimden nefret ediyorum–bir çocuk gibi àşık oldum; kamçılanmış gibi dize geldim... Düşündükçe kaz gibi ürperiyorum. *(Kaba)* Siziseviyorum! Ama neye yarar! Yarın faizi ödemem gerek; ve neredeyse hasat başlıyacak. *(Beline sarılır)* kendimi hiç affetmiyeceğim.

POPOV: Çekin ellerinizi üstümden, sizden nefret ediyorum! Kapatın bu konuyu! *(Uzun bir öpüş. Luka, bir balta: bahçıvan bir orak, arabacı bir tırmık, yanaşma da bir sopa ile girerler).*

LUKA: *(Öpüşürlerken görür)* Allahım sen bize acı! Sen bizi koru!

POPOV: *(Bakışları yerde)* Luka söyle ahırdakilere, Tobi'ye bugün hiç yulaf vermesinler!

PERDE

BİLGİ YAYINLARI

1. Ingmar Bergman YABAN ÇİLEKLERİ
Türkçesi Tezer Sümer
2. Jean Tardieu SEKİZ OYUN
Türkçesi Yıldırım Keskin
3. Cahit Atay KARALARIN MEMETLERİ
4. Cahit Atay SULTAN GELİN
5. Albert Camus SANATÇI VE ÇAĞI
Türkçesi Yıldırım Keskin
6. Oppenheimer BİLİM VE SAĞDUYU
Türkçesi Onur Öymen
7. Turgut Özakman DUVARLARIN ÖTESİ
8. A. de Saint - Exupery KÜÇÜK PRENS
Türkçesi Cemal Süreya - R. Tomris
9. Güner Sümer BOZUK DÜZEN
10. Orson Welles YURTTAŞ KANE
Türkçesi Nijat Özön
11. Giovanni Guareschi DON CAMİLLO VE ŞEYTAN Türkçesi Yurdakul Fincancı
12. Güngör Dilmen MİDASIN KULAKLARI
13. Friedrich Dürrenmatt DURUŞMA GECESİ
Türkçesi Cenap Yılmaz
14. Anton Çehow TÜTÜNÜN ZARARLARI
BİR EVLENME TEKLİFİ
SAYFİYEDE YAZ
AYI
Türkçesi Yılmaz Gruda
15 Yakup Kadri Karaosmanoğlu SODOM VE GOMORE
16. Albert Camus BİR ALMAN DOSTA MEKTUPLAR
Türkçesi Suat Tuygan

Anton Çehov, Rus Tiyatro Yazarları içerisinde, zaman geçtikçe değerinden kaybetmeyen; aksine, gittikçe büyüklük ve önem kazanan isimlerin en başında gelir. Gerçekten de oyunları, bütün dünya tiyatrolarında, en üstün sahneye koyucular ve oyuncular tarafından, aralıksız olarak her mevsim temsil edilmektedir. Çehov'un oyunlarını ilk kez sahneye koyan ünlü tiyatro adamı Stanislavski onun için: «Zenginliği derinliklerine inildikçe belli olan bir yazardır» diyor.

Bu kitapta bulacağınız dört kısa oyun, Anton Çehov'un bütün dünyasını size verecektir.

4 LİRA

KAPAK BASKISI : ÜNDER MATBAA - ANKARA